

संस्थाको विधान २०६४ को प्रस्तावना बमोजिम
प्रकाशकहरुको सदस्यता सम्बन्धि निति २०७८

भूमिका :

प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९ को दफा ३९ अन्तर्गत गठन भई प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालयमा दर्ता भएको यस सङ्गीत रोयल्टी सङ्कलन समाज नेपाल अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला गैर नाफामुलक, गैर सरकारी स्वायत्त संस्था हो । प्रतिलिपि अधिकार नियमावली ६१ द्वारा प्रदत्त अधिकार, कर्तव्य एवम् निर्देशनहरु कार्यान्वयन गर्ने यस संस्थाको प्रमुख दायित्व, संस्थाको विधान २०६४ को प्रावधानलाई कार्यान्वयन गर्नु रहेको छ । यसका उद्देश्य र कानुनी प्रावधान बमोजिम कार्य भए नभएको अनुगमन र निरीक्षण गर्ने अधिकार पनि प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालयलाई नै रहने व्यवस्था विद्यमान कानूनले गरेको छ । आफ्नो स्थापनाकाल देखि नै यो समाजले विधान बमोजिम गीत संगीतका सार्वजनिक प्रयोगकर्ताहरु बाट रोयल्टी संकलन तथा वितरण कार्य गर्दै आएको छ । यसको स्थापना कालदेखि नै अन्तर्राष्ट्रिय रोयल्टी संकलनको लागि विभिन्न मूलुक सँग रेसिप्रोकल सम्झौताहरु भएको भएता पनि हाल सम्म यस तर्फ कुनै उल्लेख्य प्रगति हुन सकेको छैन । सिमित श्रोत साधन र कमजोर अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धका अलावा विश्वमा गीत संगीतको बजारले दिनानुदिन नविन प्रविधि अँगाल्दै अगाडी बढिरहेको र त्यसलाई प्रवर्धन गर्ने निकायहरुको प्रकृया तथा समन्वय गर्ने माध्यमहरु लगायत यसको डाटा अभिलेख राख्ने महंगो सर्भर प्रणालीमा पहुँच नभएको हाम्रो जस्तो इन्फरमेसन टेक्नोलोजिमा पिछडिएको समाजको लागि अत्यन्तै जटिल र निकै चुनौतीपूर्ण रहेको छ । तर चुनौती र समस्याहरुलाई आफ्नो सिमित श्रोत र जनशक्ति का बावजुद प्रभावकारी संबोधन गर्ने पर्ने जिम्मेवारी बोकेको यो संस्थाले आफूले सक्दो पहल पनि गर्दै आएको छ । यसै क्रममा अन्तर्राष्ट्रिय डिजिटल बजारबाट प्रकाशित भई सार्वजनिक प्रयोग भैरहेको नेपाली गीत संगीतहरुको रोयल्टी संकलन गरी त्यसका हकदारहरुलाई वितरण गर्न आवश्यक प्रकृया, सम्पर्क र कानुनी तथा प्राविधिक रुपले सक्षम बन्नका लागि चालिएको विभिन्न कदमहरुलाई समिक्षा र सिंहावलोकन गर्दा नेपाली गीत संगीतको रोयल्टीको सबै सरोकारवाला हरूलाई रोयल्टी अभियानको मूलधारमा जोड्ने कार्यमा विलम्ब हुँदै आइरहेको देखिएको र सो कार्य यथाशिघ्र गर्नुपर्ने नत्र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्र बाट उठ्ने संगीत रोयल्टी अझ केहि दशक सपना मात्रै रहन सक्ने अवस्था समेत देखिएको छ । यसैले

प्रस्तावना :

गीत संगीतको सार्वजनिक प्रयोग भैरहेका डिजिटल लगायत विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय प्लेटफर्महरुबाट रोयल्टी संकलन कार्यलाई तिब्रता दिन छिटो भन्दा छिटो संस्थाको विधान २०६४ बमोजिम यस संस्थामा आवद्ध गराउन पर्ने प्रकाशक (Publisher) हरूको पहिचान गरी संस्थाको एशोसियेट सदस्यता प्रदान गर्न एक प्रभावकारी निति निर्माण गर्नु वाञ्छनिय देखिएकोले यो निति तर्जुमा गरि लागु गर्ने निर्णय गरिएको छ ।

परिच्छेद :

१) प्रकाशकहरुलाई सदस्यता दिनु पर्ने आवश्यकता र कानुनी आधारको कुरा गर्दा यस समाजको विधान २०६४ को प्रस्तावना मा स्पष्ट रुपले प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९ द्वारा संगीत विधाका रचयिता तथा प्रकाशकहरुलाई प्रदत्त अधिकारको संरक्षण तथा कार्यान्वयन गर्न रोयल्टी संकलन समाज गठन गर्न वाञ्छनिय भएकोले भन्ने उल्लेख भएको ।

२) समाजको विधान २०६४ को दफा २ को (भ) मा प्रकाशकको परिभाषा गर्दै “प्रकाशक भन्नाले रचयिताको प्रवर्द्धन गर्ने तथा उनिहरुको रचनाको प्रवर्द्धन, प्रकाशन गर्ने व्यवसायमा संलग्न व्यक्ति वा संगठित संस्थालाई जनाउनेछ” भनी स्पष्ट उल्लेख गरिएको छ ।

३) सोहि विधानको परिच्छेद दुई मा संस्थाको उद्देश्यको रूपमा दफा ४ मा “रोयल्टी संकलन गरी सम्बन्धित अधिकार धनी समक्ष वितरण गर्नु” यस संस्थाको उद्देश्य भएको कुरा स्पष्ट गरिएको छ ।

४) हालको अवस्था :- विधानको प्रस्तावना लगायत विभिन्न दफाहरुमा प्रकाशक र ‘रोयल्टीका हकदार व्यक्ति वा संस्था’ भन्ने वाक्यांशको उल्लेख भए ता पनि यसको सांगठनिक संरचना र कार्य समितिको गठन सम्बन्धि प्रावधानहरुमा प्रकाशकको सदस्यता सम्बन्धि कतै उल्लेख नभएकोले अहिले सम्म प्रकाशकहरुले के कसरी सदस्यता पाउँछन् र उनिहरुको रोयल्टी कसरी व्यवस्थित हुनुपर्छ भन्ने कुरा पनि अन्यौलकै अवस्थामा रहेको छ भने, हालसम्म कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थाहरुले प्रकाशकको रूपमा यस संस्थामा सदस्यता पनि लिएको देखिन्दैन । रचयिता तथा प्रकाशकहरुलाई प्रदत्त अधिकारको संरक्षण तथा कार्यान्वयन गर्न गठित यस संस्थाको जिम्मेवारी विधानको प्रस्तावना मै तोकिएको ले प्रकाशकहरुको रोयल्टी समेत संकलन गरी वितरण गर्नु यसै संस्थाको कर्तव्य भित्र पर्न आउँछ । त्यसैले यस संस्थाले प्रकाशकहरुको सक्रिय सहभागिताको लागि समेत पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ, र विधानको स्पष्ट व्याख्या गरी आवश्यक कदम चाल्नुपर्ने वैधानिक अधिकार प्राप्त कार्यसमितिले नै विधानलाई स्पष्ट पार्दै विधानमा उल्लेखित प्रावधानहरुलाई कार्यान्वयन गर्न तर्फ ठोस कदम चाल्नुपर्ने कुरामा गम्भिरता पूर्वक ध्यान दिनपर्ने आवश्यकता तड्कारो देखिएको छ । यस लगायत अन्तर्राष्ट्रिय रोयल्टी व्यवस्थापन प्रणालीमा प्रकाशक र रचयिताको रोयल्टी एकै ठाँउबाट वा सँगसँगै व्यवस्थापन गर्ने गरिने अभ्यास समेत देखिएकोले नेपालमा संगीत रोयल्टी संकलन तथा वितरण प्रणालीलाई व्यवस्थित र अन्तर्राष्ट्रिय बजारबाट निर्वाध रोयल्टी संकलन गर्न नेपालमा पनि प्रकाशकको भूमिकालाई महत्वपूर्ण तवरले सम्बोधन गर्नुपर्ने अवस्था एकातिर छ भने, अर्कोतिर समाजमा आवद्ध रचयिताको अधिकार कृण्ठित नहुने गरी यो प्रकृत्यालाई कार्यान्वयन गर्नुपर्ने संवेदनशिल अवस्था समेत देखिन्छ । यि सबै गहन तथ्यलाई स्विकार्दै डिजिटल प्लेटफर्महरु बाट प्रकाशकहरुले प्राप्त गर्ने रोयल्टी संकलन तथा वितरण गर्ने प्रायोजनको लागि संगीत रोयल्टी संकलन समाज नेपालमा आवद्धताको सदस्यता प्रदान गर्ने विशेष र एक सन्तुलित निति बनाई लागु गर्नुपर्ने वर्तमानको स्पष्ट आवश्यकता देखिन्छ ।

५) व्याख्या र पहिचान :- प्रकाशकको व्याख्या र पहिचानको लागि कुनै पनि रचयिताको रचनालाई प्रवर्द्धन गर्न त्यसको स्रष्टा सर्जक एवम् निर्माता सँग समन्वय गरी विश्वव्यापी रूपमा प्रकाशन गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई प्रकाशक भनिनेछ । यस्ता प्रकाशक व्यक्ति वा संस्थाले यस समाजको सदस्यता लिई अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन अनुसार रोयल्टी प्राप्त गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाउने निति लिइनेछ । तर सदस्यता लिन चाहने व्यक्ति वा संस्था प्रकाशकले यस समाजले तोकेको मापदण्ड अनुरूप सदस्यता प्राप्त गर्न सक्ने प्रावधान रहने छ ।

६) मापदण्ड :- यस समाजमा प्रकाशक विधाको सदस्यता प्राप्त गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले तपसिल बमोजिम मापदण्ड पुरा गर्नुपर्ने निति लिइने छ ।

क) सङ्गीत रोयल्टी सङ्कलन समाज नेपाल मा आवद्ध स्रष्टाहरुको ३० वा ३० भन्दा बढि रचनाहरुको प्रकाशन एवम् प्रवर्द्धन गरेको हुनुपर्ने ।

ख) व्यक्तिगत रूपमा सदस्यता लिन चाहने व्यक्तिले कर तिर्ने प्यान नम्बर अनिवार्य लिएको र त्यसलाई अध्यावधिक राखेको हुनुपर्ने छ र संस्थाको हकमा कम्पनी रजिष्ट्रार कार्यालयमा दर्ता भएको प्रमाण पत्र र त्यसलाई नविकरण गरिएको हुनुपर्ने, साथै कर चुक्ताको प्रमाण पत्र समेत पेश गर्नुपर्ने ।

ग) सदस्यता शुल्क हाललाई रु.५०००।-(पाँच हजार) तोकिने ।

घ) प्रकाशकको सदस्यता वार्षिक रुपमा नविकरण गर्नुपर्ने ।

ङ) संस्थामा जम्मा भएको प्रकाशकले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्सा प्रकाशकहरूलाई वितरण गर्नुपूर्व सो रोयल्टी रकमबाट संस्थाले निर्धारण गरे बमोजिम प्रशासनिक खर्च (सेवाशुल्क) काटिने ।

च) प्रकाशकहरूलाई दिइने सदस्यता एशोसियत सदस्यता मात्र हुने ।

७) प्रकाशकको रुपमा सदस्यता प्राप्त गरेका सदस्यहरू मध्यबाट प्रकाशकहरूको भईपरि आउने विविध समस्याको समाधान/सम्बोधन गर्नका लागि एक छुट्टै कार्यदल बोर्डको गठन गरिने छ ।

८) यो निति संस्थाको विधान २०६४ को दफा ४९ बमोजिम विधानको व्याख्या गर्ने अधिकार प्राप्त कार्यकारिणी समितिमा बृहत छलफल गरी पारित गरेको मिति देखि लागु हुनेछ । त्यस अघि प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालयसँग समेत छलफल गरेर राय लिइने छ ।